

Η κρίση μας κάνει συντηρητικούς;

Είναι κοινός τόπος σε όλες τις πολιτικές ή κοινωνιολογίζουσες αναλύσεις της τρέχουσας περιόδου πως η οικονομική κρίση ωθεί τις μάζες να αναζητήσουν πολιτικούς σχηματισμούς που θα υπόσχονται ότι θα αποκαταστήσουν την τάξη και την ευμάρεια που έχασαν και για την οποία εύκολα δαιμονοποιούν ως υπεύθυνους κάποιους εχθρούς: παλιότερα τους εβραίους, αργότερα τον κομμουνιστικό κίνδυνο, σήμερα τους μετανάστες. «Όταν δεκά-

δες μαγαζιά καίγονται, όταν σε περιοχές της Αθήνας ο φόβος κυριαρχεί, όταν τα Καλάσνικοφ αφαιρούν ανθρώπινες ζωές για 100 ευρώ, τότε το συντηρητικό αίτημα του «νόμου και της τάξης» δυναμώνει» παρατηρεί ο αναπληρωτής καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Γεράσιμος Μοσχονάς. Ο πραγματικός συντηρητισμός της ελληνικής κοινωνίας, συμπληρώνει ο αναπληρωτής καθηγητής στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστη-

μίου Κρήτης Αλέξης Καλοκαιρινός, είναι η αδυναμία να υπερβούμε αυτές τις συμπεριφορές επιδεικνύοντας αλληλεγγύη αντί για ατομισμό, γενναιοδωρία αντί για ωφελισμό. Αλλά αυτή δεν είναι μια μοιραία εξέλιξη, παρατηρεί η αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Βασιλική Γεωργιάδου, θυμίζοντας το προηγούμενο των πράσινων κομμάτων της δεκαετίας του 1970 στη Γερμανία και τις σκανδιναβικές χώρες.

Περιμένοντας μια προοδευτική απάντηση

ΤΟΥ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΟΣΧΟΝΑ

Το 27,7% του ελληνικού πληθυσμού αντιμετωπίζει, σύμφωνα με τη Eurostat (στοιχεία για το 2010), τον κίνδυνο της φτώχειας, ποσοστό που έκτοτε, κατά πάσα πιθανότητα, βαίνει ραγδαία αυξανόμενο. Το χρεοκοπημένο κράτος και οι χρεοκοπημένες ελληνικές τράπεζες καλύπτονται από την ευρωπαϊκή δανειακή βοήθεια. Οι όμως τα νοικοκυριά, τα οποία χρεοκοπούν το ένα μετά το άλλο και, το χειρότερο, πολλά εξ αυτών βρίσκονται σε κατάσταση οινού χρεοκοπίας χωρίς να το γνωρίζουν. Η κρίση χρηματοδότησης των προνοιακών μηχανισμών – και η έλλειψη πόρων για τον εκσυγχρονισμό και την επέκτασή τους – επιτείνουν τα πιο πάνω φαινόμενα. Το ελληνικό κράτος πρόνοιας ήταν σχεδιασμένο για ποσοστά φτώχειας της τάξεως του 20%, όχι για μεγέθη που σε λίγο θα προσεγγίζουν το 30%.

Πάνω στον καμβά της αποσύνθεσης του κοινωνικού ιστού, οι ανομικές συμπεριφορές πολλαπλασιάζονται. Το ίδιο το κράτος, είτε ως εργοδότης, είτε ως συλλέκτης φόρων, είτε ως καταναλωτής υπηρεσιών του ιδιωτικού τομέα, τροποποιώντας μονομερώς και επανειλημμένως τις συμβατικές υποχρεώσεις του, έχει δώσει το εναρκτήριο λάκτισμα για το ξέσπασμα μιας πλημμυρίδας ανομίας. Η ανομία είναι οικονομική, κοινωνική και πολιτική. Και βέβαια, πρωτοπόροι στην ανομία είναι οι ήδη εξασκημένοι σε αυτήν. Αυτοί που στο παρελθόν συστηματικά ασκούσαν τη φοροδιαφυγή είναι οι πρωταθλητές του κινήματος «δεν πληρώνω» το χαράτσι της ΔΕΗ (μαζί φυσικά με τους μισθωτούς, ανέργους και συντα-

«ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ζωή για να τη ζήσουμε» κραυγάζει το γκραφίτι σε δρόμο της Αθήνας. Η κρίση οδηγεί καθημερινούς ανθρώπους σε απόγνωση, παράγει βία «χωρίς στόχους» και κινήματα «χωρίς αιτήματα»

ξιούχους που πράγματι δεν έχουν να πληρώσουν). Οι μικρές ομάδες των μπαχαλάκηδων, που ασκούν τη χαμηλού ρίσκου πολιτική δραστηριότητα «κλέφτες και αστυνομικοί», έχουν ανεβάσει στροφές και επιδίδονται στο άθλημα «καταστρέφω την Αθήνα». Οι παραδοσιακοί χούλιγκαν του Ολυμπιακού και της ΑΕΚ (σε αγαστή συνεργασία με εκείνους του Παναθηναϊκού και του Πανιώνιου) είναι αυτοί που έχουν επιδείξει τη μεγαλύτερη ωριμότητα διότι, υπερβαίνοντας τις ιστορικές τους αντιθέσεις, κατεβαίνουν από κοινού – χωρίς οπαδικά κασκόλ – στο κέντρο της πόλης όταν μυρίζονται ότι μπορεί να διεξαχθεί πάρτι επεισοδίων εν τη απουσία τους (για λόγους αυτοσεβασμού δίνουν το «παρών» μόνο σε «σημαίνοντα» γεγονότα). Και, φυσικά, η εγκληματικότητα αυξάνεται (αν και, με κριτήριο τα ελλειπή στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ., πολύ

Το πιο ανιστόρητο από τα ανιστόρητα επιχειρήματα είναι ότι η κρίση ενισχύει τον συντηρητισμό, «γιατί ο κόσμος φοβάται»

λιγότερο από όσο ισχυρίζονται τα μέσα ενημέρωσης). Συνοψίζοντας, αν οι παλαιοί «ανομικοί» παίκτες είναι πάντα παρόντες, και μάλιστα αποθρασύνονται, η μη τήρηση των κανόνων αφορά πλέον ευρύτερες ομάδες. Η κρίση και οι απαντήσεις σε αυτήν τροποποιούν τα δεδομένα. Οδηγούν καθημερινούς ανθρώπους σε απόγνωση, εκπαιδεύουν άλλους στη μη νομιμότητα, παράγουν βία «χωρίς στόχους» και κινήματα «χωρίς αιτήματα». Η κρίση αποδυναμώνει τις αξίες και

τη θεσμική πλαισίωση των συμπεριφορών.

Τα προηγούμενα δεν στερούνται πολιτικού νοήματος ή πολιτικών συνεπειών. Αριστερές και δεξιές ιδεολογίες, σοβαρές και μη, ενισχύονται σε βάρος του κεντροαριστερού και κεντροδεξιού mainstream. Οδηγεί η κρίση στην εμφάνιση ακραίων συντηρητικών φαινομένων ή κομμάτων; Όταν δεκάδες μαγαζιά καίγονται, όταν σε περιοχές της Αθήνας ο φόβος κυριαρχεί, όταν τα Καλάσνικοφ αφαιρούν ανθρώπινες ζωές για 100 ευρώ, τότε το συντηρητικό αίτημα του «νόμου και της τάξης» δυναμώνει. Επίσης, όταν οι ευρωπαίοι εταίροι μας ταπεινώνουν τους σημαντικότερους εκπροσώπους του πολιτικού μας συστήματος, όταν μερίδα του ξένου τύπου υβρίζει έναν ολόκληρο λαό και όταν, στη δική μας μεριά, ανιστόρητοι δημοσιογράφοι και πο-

λιτικοί μιλούν για «κυβερνήσεις κατοχής», τότε ο υπερσυντηρητικός εθνικισμός ενισχύεται.

Παρ' όλα αυτά, το πιο ανιστόρητο από τα ανιστόρητα επιχειρήματα είναι ότι η κρίση ενισχύει τον συντηρητισμό, «γιατί ο κόσμος φοβάται». Το επιχείρημα αυτό το διακινούν συχνά, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, διανοούμενοι και πολιτικά στελέχη του ευρέος προοδευτικού χώρου. Συνήθως, εξηγούν έτσι το ατελέσφορο των δικών τους ιδεών και λύσεων. Μάλλον δεν έχουν διαβάσει τίποτε για τη γαλλική και ρωσική επανάσταση. Και μάλλον δεν έχουν ακούσει τίποτε για το New Deal του αμερικανού προέδρου Ρούσβελτ ή για τη σουηδική Σοσιαλδημοκρατία και το σουηδικό κοινωνικό μοντέλο – που ακριβώς αποτέλεσαν «προοδευτικές» απαντήσεις στη μεγάλη κρίση του 1930.

Η κρίση δεν ευνοεί ούτε τη συντήρηση ούτε την πρόοδο. Ευνοεί, και μάλιστα με μεγάλη ιστορική γενναιοδωρία, τις πολιτικές δυνάμεις και ιδεολογίες – συντηρητικές ή προοδευτικές – που θα αποδειχτούν φορείς καινοτόμων και αποτελεσματικών λύσεων για την υπέρβασή της. Απουσία τέτοιων δυνάμεων, ευνοούνται συγκυριακά οι δυνάμεις της κριτικής και της διαμαρτυρίας, δεξιές και αριστερές. Κάτι που θα αποτυπωθεί στις επόμενες εκλογές. Περιμένοντας λοιπόν τον Γκοντό του Σ. Μπέκετ; Στο θεατρικό έργο, ο Γκοντό δεν ήρθε ποτέ. Στο theatrum politicum όμως ο Γκοντό μπορεί να έρθει ανά πάσα στιγμή, μπορεί να είναι ήδη εδώ και να μη το γνωρίζουμε ή και να μη γνωρίζει καν ο ίδιος την ταυτότητά του. Όπως δεν γνώριζε ο Ρούσβελτ ότι επρόκειτο να είναι ο πρωτεργάτης του New Deal.

Ο κ. Γεράσιμος Μοσχονάς είναι αναπληρωτής καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Αποταμιευτικός
Λογαριασμός
«ΑΞΙΖΕΙ»

Κάθε προσπάθεια αξίζει επιβράβευση.

Αποταμιευτικός Λογαριασμός «ΑΞΙΖΕΙ» με **επιτόκιο 3%*** για όλους!

* Το επιτόκιο 3% είναι μικτό ετησιοποιημένο και ισχύει για κάθε μήνα που το υπόλοιπο του λογαριασμού είναι τουλάχιστον 300€ και υψηλότερο κατά 1€ από αυτό του προηγούμενου. Σε αντίθετη περίπτωση, ισχύει επιτόκιο 0,10%.

18218

www.piraeusbank.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Η παράλυση και η πτώση

 ΤΟΥ
ΑΛΕΞΗ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ

Ενα σώμα που πέφτει στροβιλίζεται γύρω από τον εαυτό του ακανόνιστα. Αν η παρομοίωση μ' ένα φυσικό σώμα σε ελεύθερη πτώση ταιριάζει στο κοινωνικό μας σώμα, τότε δεν έχει πολύ νόημα να αναρωτιόμαστε αν οι στροφές του είναι συντηρητικές ή προοδευτικές. Οι στροφές δεν είναι κάτι που το σώμα επιτελεί, αλλά κάτι που του συμβαίνει. Την παρομοίωση πολλοί την έχουν υιοθετήσει, στον δημόσιο λόγο και στις ιδιωτικές συζητήσεις, με μια ευκολία ενδεικτική των νοστροπιών που διατρέχουν μεγάλα τμήματα της ελληνικής κοινωνίας. Τα πάθη γενικεύονται και μεγεθύνονται πρόωρα. Η παθητικότητα προτρέπει του πάθους. Το σώμα, είτε πέφτει, είτε φαντασιώνεται την επικείμενη πτώση του, είναι ήδη παραλυμένο. Ένα κοινωνικό σώμα σε παράλυση δεν μπορεί παρά να εκκρίνει από κάθε πόρο του τον συντηρητισμό.

Είναι αλήθεια πως στην ελληνική κοινωνία έχουν ασκηθεί τα τελευταία δύο χρόνια μεγάλες πιέσεις. Πολλοί άνθρωποι βρέθηκαν ξαφνικά κάτω από την μπάρα της φτώχειας, οι περισσότεροι χωρίς δουλειά. Ακόμα περισσότεροι βρέθηκαν σε δυσκολία να συνεχίσουν να υπηρετούν ένα πλάνο ζωής που ελάμβανε ως δεδομένες συνθήκες που αίρονται. Η ελληνική με-

σαία τάξη είχε ιδιότροπα χαρακτηριστικά που αποδείχθηκαν μη βιώσιμα. Ως συνέπεια, η ελληνική μεσαία τάξη, όπως τη γνωρίσαμε, θα εκλείψει.

Εκείνο που οι περισσότεροι Έλληνες ποθούν, δηλαδή να τους επιστρέψει κάποιος στο παρελθόν, είναι το μόνο που αποκλείεται να συμβεί. Υπό την έννοια αυτή, η ελληνική μεσαία τάξη είναι θύμα ενός ουτοπικού συντηρητισμού. Η κρυμμένη όψη του ίδιου νομίσματος είναι ο πραγματικός συντηρητισμός της ελληνικής κοινωνίας: η αδυναμία μας να αντικαταστήσουμε το σαθρό κοινωνικό μας συμβόλαιο, μετακινούμενοι από τις πρακτικές που μας έφεραν σε αδιέξοδο. Τουτέστιν, να μοιράσουμε δίκαια τις ζημιές. Που σημαίνει, να δείξουμε αλληλεγγύη. Να μη χαζεύουμε την αύξηση της ανεργίας φοβούμενοι ότι θα μας καταπιεί αλλά να προσφερθούμε να θυσιάσου-

Η οικονομική λαίλαπα παρέχει βολικό άλλοθι για την επιλογή της ανεδαφικής διαμαρτυρίας αντί της συλλογικής υπευθυνότητας

με μέρος των οικονομικών ωφελημάτων της εργασίας μας υπέρ της ένταξης και της συμμετοχής των σημερινών ανέργων σ' αυτήν. Η λαίλαπα των οικονομικών μέτρων δίνει ένα βολικό άλλοθι στην αδρανή κοινωνία να επιλέγει την ανεδαφική διαμαρτυρία αντί για τη συλλογική υπευθυνότητα.

Εξι βδομάδες πριν από τις εκλογές στην παράλυτη ελληνική κοινωνία φαίνεται να βρίσκει απήχηση κάθε συντηρητικός λόγος, κάθε λόγος, αρκεί να είναι συντηρητικός: σταλινικοί,

τριτοκοσμικοί σοσιαλιστές, λατοφάγοι παπανδρείκοι, ευρωπαϊστές μιας φανταστικής Ευρώπης που μοιράζει χρήματα και θέσεις στο Δημόσιο, ξενόφοβοι εθνικιστές, φασίστες κάθε κοπής και οπαδοί του Ελ του Εξωγήινου περιμένουν στην κάλη τον ψηφοφόρο για να εισπράξουν την οργή και τη ζάλη του σε βουλευτικά έδρανα και πόστα εξουσίας.

Η έξωθεν πίεση που πράγματι ασκήθηκε στα πολιτικά μας πράγματα συντέλεσε καταλυτικά στον κατακερματισμό του πολιτικού συστήματος. Ήταν προβλέψιμο ότι όσο μεγαλύτερες κοινοβουλευτικές δυνάμεις θα υποχρεώνονταν να συγκλίνουν στη διακυβέρνηση υπό τις δεδομένες συνθήκες τόσο μεγαλύτερες φυγόκεντρες τάσεις θα αναπτύσσονταν από μερίδες του πολιτικού κόσμου που θα θέλγονταν από τον πειρασμό να καρπωθούν τη φθορά των κυβερνώ-

ντων. Εν τέλει η δημοκρατική σπράβλωση που προκλήθηκε στην Ελλάδα έδωσε έδαφος στην περαιτέρω έξαρση των συντηρητισμών.

Εξάλλου, στο οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε, η βία γίνεται ανεκτή και περιβάλλεται με δίκαιο. Πρόκειται για μια πρακτική που γενικεύεται εύκολα, με άλλοθι το «δίκαιο» της απόγνωσης. Ανάμεσα στον προπληλακισμό του πολιτικού και στον ξυλοδαρμό του μετανάστη φαίνεται να υπάρχει απόσταση και ποιοτική διαφορά. Αλλά δεν πρέπει να παραβλέπουμε την υπόγεια επικοινωνία των άκρων του πολιτικού φάσματος που όλο και περισσότερο συρράπτεται σ' έναν εθνοκεντρικό λόγο, όπως συμβαίνει και αλλού με τους εχθρούς της «παγκοσμιοποίησης».

Στην Ελλάδα, οι ετερόκλητες δυνάμεις που ανακαλούν η καθεμία από ένα παρελθόν και μας καλούν να το ξαναζήσουμε θα μπορούσαν να εκθρέψουν με την αντικειμενική συνεργασία τους ένα φαινόμενο Ορμπαν. Ο χιτλερίσκος της Ουγγαρίας παρέχει μια εσωστρεφή κολοβωμένη δημοκρατία στο υπερήφανο έθνος των Μαγυάρων. Φτωχοί αλλά αξιοπρεπείς, φημωμένοι με μια φωνή, κλείνοντας τον υπόλοιπο κόσμο έξω για να παραδοθούν στην εγχώρα διαπλοκή, οι συμπαθείς Κεντροευρωπαίοι της συγγραφικής πρώην Σοβιετίας αποδύονται στο κυνήγι όλων όσους δεν στοιχίζονται με το εθνικό προφίλ που ιχνογραφεί ο φωτισμένος ηγέτης τους.

Επί του παρόντος, τα καμένα μυαλά της ελληνικής πολιτικής είναι αρκετά διάσπαρτα ώστε να μη συντεθούν. Η αθροιστική τους απήχηση, όμως, ήδη στις επερχόμενες εκλογές κινδυνεύει να οδηγήσει τη χώρα στο πιο αδιανόητο αδιέξοδο.

Ο κ. Αλέξης Καλοκαιρινός είναι αναπληρωτής καθηγητής στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Πολλοί άνθρωποι βρέθηκαν ξαφνικά χωρίς δουλειά τα τελευταία δύο χρόνια. Όλοι αυτοί θα εύχονταν την επιστροφή στο παρελθόν που έχασαν, σε μια συντηρητική ουτοπία

Στον αστερισμό του ριζοσπαστισμού των άκρων

 ΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Ο μεταπολεμικός κόσμος δοκιμάστηκε συχνά από οικονομικές κρίσεις. Καμία από αυτές ωστόσο, από την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973 ως την κρίση στην αγορά ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου που απετέλεσε την αφετηρία της σημερινής παγκόσμιας ύφεσης, δεν οδήγησε σε ακυβερνησία και κρίση νομιμοποίησης του πολιτικού συστήματος. Τα πολιτικά συστήματα των δυτικών χωρών έδειξαν ικανά να απορροφούν τους κοινωνικούς κραδασμούς και να μην επιτρέπουν στις οικονομικές και χρηματοπιστωτικές κρίσεις να εξελιχθούν σε κρίσεις συστημικές.

Ας αναφέρουμε κάποια παραδείγματα που ηλαιοσιώνουν τα παραπάνω: Το οικολογικό κίνημα και τα πράσινα κόμματα στη δεκαετία του 1970 στη Γερμανία και στις σκανδιναβικές χώρες θεωρήθηκαν αποτέλεσμα του μεταβιομηχανισμού και των ατομοκεντρικών αξιών που αναδείχθηκαν στον μεταπολεμικό κόσμο. Συγχρόνως, ήταν συνέπεια της

συρρίκνωσης της πολιτικής εμπιστοσύνης προς τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα που εν μέσω κρίσης εξορθολογίζαν τις κοινωνικές δαπάνες και αύξαιναν τη φορολογία. Παρ' ότι διέθεταν αντισυνημικό προφίλ και πολιολοκούσαν από τα αριστερά τη Σοσιαλδημοκρατία, οι Πράσινοι εμπλούτισαν τη δημοκρατία και εξελίχθηκαν σε φερέγγυους παράγοντες της διακυβέρνησης.

Δεν συνέβη το ίδιο με την κομματική οικογένεια της λαϊκιστικής άκρας Δεξιάς, αρκετά νεότευκτα κόμματα της οποίας εκείνη την εποχή (π.χ. τα κόμματα της Προόδου σε Δανία και Νορβηγία), εξάπτοντας τις διαθέσιμες διαμαρτυρίες της κοινωνίας απέναντι στους θεσμούς, στους πολιτικούς και στις αρχές της συναινετικής διακυβέρνησης, περιόριζαν κι άλλο την ήδη δοκιμαζόμενη εμπιστοσύνη και υποστήριξη προς το πολιτικό σύστημα.

Παρ' ότι υποστηρίζεται το αντίθετο, οι οικονομικές κρίσεις δεν μετατρέπονται αυτομάτως σε συστημικές κρίσεις. Συγκυρίες οικονομικής κρίσης δεν είναι οι πλέον κατάλληλες για την ενδυνάμωση της λαϊκιστικής άκρας Δεξιάς, η οποία βλέπει τη δύναμή της να μεγαλώνει όταν υπάρχει δυσφορία με το πολιτικό σύστημα παρά σε συνθήκες αναπτυξιακής υστέρησης της οικονομίας. Ωστόσο, υποσκάπτοντας η λαϊκι-

Το ελληνικό κομματικό σύστημα τείνει να εξελιχθεί σε ένα δίτροπο σύστημα με ενισχυμένα τα άκρα του

στική άκρα Δεξιά την υποστήριξη προς το κομματικό και πολιτικό σύστημα και απελευθερώνοντας μορφές εχθρότητας που ελλοχεύουν στην κοινωνία, συμβάλει στην ενεργοποίηση και διάχυση απ' άκρου εις άκρον του κομματικού φάσματος ενός εξτρεμιστικού δυναμικού που παρέμενε αδρανές. Συμβαίνει κάτι τέτοιο στην Ελλάδα της κρίσης σήμερα;

Ο κεντρομόλος κομματικός ανταγωνισμός και τα πολυσυλλεκτικά χαρακτηριστικά των κυβερνητικών κομμάτων δημιούργησαν ένα συνεκτικό κομματικό σύστημα στη Μεταπολίτευση. Επί χρόνια ΠαΣοΚ και ΝΔ απορροφούσαν ό,τι βρισκόταν ανάμεσά τους (το Κέντρο), αλλά και ό,τι ανήκε στην ευρύτερη περιοχή και στις παρυφές του ιδεολογικού πεδίου τους. Ως τη δεκαετία του 1990 στον χώρο από την Κεντροδεξιά ως άκρα Δεξιά διαφέντευε η ΝΔ και από την Κεντροαριστερά ως την κομμουνιστική Αριστερά ήταν κυρίαρχο το ΠαΣοΚ. Τέλος στην παραταξι-

ακή κυριαρχία ΝΔ και ΠαΣοΚ έβαλε η δημιουργία του ΛΑΟΣ και του ΣΥΡΙΖΑ, ενώ τα δύο κυβερνητικά κόμματα αντιμετώπιζον την απώλεια της ηγεμονικής θέσης τους στο εσωτερικό της παράταξης όπου ανήκουν.

Στην Ελλάδα της βαθιάς οικονομικής και πιστωτικής κρίσης εκδηλώνεται ένας πρωτόγνωρος ριζοσπαστισμός και κινητοποίηση στα άκρα. Με τη διαφορά ότι άκρα δεν είναι μόνον ό,τι βρίσκεται στο τέλος των δύο πόλων του κομματικού συστήματος, αλλά άκρα υπάρχουν και μέσα στα κόμματα διακυβέρνησης, και στα άκρα ανήκουν πολλοί που αποχωρούν ή διαγράφονται από τα κόμματα αυτά. Στο ΠαΣοΚ έχει απομείνει ένας φιλοευρωπαϊκός εκσυγχρονιστικός πυρήνας, γεγονός που αποτελεί ευκαιρία σταδιακά να αποστασιοποιηθεί από το λαϊκιστικό παρελθόν του και να εξελιχθεί σε ένα προσαρμοσμένο στα ελληνικά προαπαιτούμενα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Παρά τις εμμονές του κ. Σαμαρά και του περιβάλλοντός του σε ακραίες λαϊκιστικές και εθνοκαταρτιωτικές εγκλήσεις, ένα τμήμα της άκρας Δεξιάς εγκαταλείπει τη ΝΔ δημιουργώντας στα δεξιά της έναν πρωτόγνωρο συνωπισμό από κομματίδια-πομφόλυγες. Από αυτά κανένα ενδεχομένως να μην μπει στην επόμενη Βουλή, όλα μαζί όμως δημιουρ-

γούν εκβιαστική πίεση στην παράταξη από την οποία προέρχονται και κυρίως στο κομματικό σύστημα.

Από ένα τυπικό σύστημα που συνέκλινε στο Κέντρο, το ελληνικό κομματικό σύστημα τείνει να εξελιχθεί σε ένα δίτροπο σύστημα με ενισχυμένα τα άκρα του. Ένα τέτοιο σύστημα αποτελεί κλασική περίπτωση μη μετριοπαθούς κομματικού συστήματος, τα ισχυρά άκρα του οποίου θα αποτρέπουν τη σύγκλιση των συναινετικών δυνάμεων. Αν θέλαμε να δούμε πώς φθάσαμε εδώ, θα ήταν μυωπικό να ρίχναμε όλο το βάρος στην οικονομική κρίση και στους μόνιμους ενοίκους των άκρων. Αν πράγματι θέλουμε να ξεφύγουμε από τα αδιέξοδα στα οποία έχουμε εμπλακεί, είναι ανεύθυνο, σε μια συγκυρία που ευνοεί την υπερπροσφορά των προϊόντων του εξτρεμισμού, να εξασφαλίσουμε πολιτική ζήτηση γι' αυτά. Με άλλα λόγια, το πολιτικό σύστημα, τα υπεύθυνα κόμματα και η ελληνική κοινωνία μόνο να χάσουν έχουν από τη βεβαιωμένη προσφυγή στις κάλπες, που θα αποτελέσει τη σκηνή για μια άνευ προηγουμένου παράσταση των διαλυτικών για την κοινοβουλευτική δημοκρατία διαθέσεων των άκρων.

Η κυρία Βασιλική Γεωργιάδου είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια Πολιτικής Επιστήμης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

Ακαδημαϊκοί τραμπουκισμοί

Κρίμα: φαίνεται ότι κάποιο λάθος είχαν τα ρολόγια εκεί στο CERN και λάθος ήσαν οι μετρήσεις που έβγαλαν το νετρίνο να κερδίζει το φωτόνιο με διαφορά ρώγας σε αγώνα δρόμου 730 χιλιομέτρων. Κρίμα γιατί δεν θα έχουμε ανατροπή των αινσταινικών θεωριών, το φως διατηρεί τον τίτλο του παγκόσμιου πρωταθλητή στο τρέξιμο, άρα δεν θα έχουμε νέα επιστημονική επανάσταση.

Η λατρεία των επιστημονικών επαναστάσεων είναι ό,τι μου έχει μείνει από την παλιά μου επαναστατικότητα, ημερολόγιό μου· πιθανόν και οι καλλιτεχνικές επαναστάσεις να είναι ενδιαφέρουσες, αλλά δεν νιώθω ικανός να τις παρακολουθήσω. Για τις πολιτικές επαναστάσεις όμως έχω πλέον τη χειρότερη γνώμη, όχι μόνο για όσα έγιναν στη Ρωσία παλαιότερα ή συμβαίνουν ακόμη σε Κίνα και Κούβα, αλλά και για όσα πράττουν διάφοροι ημεδαποί επαναστάτες – στα πανεπιστήμια αυτή την εποχή.

Πρόκειται για ντροπή: μερικές δεκάδες, το πολύ εκατοντάδες, τραμπούκοι δωσίλογοι εκβιαστές αλήτες έχουν καταλύσει κάθε έννοια δημοκρατίας, νομιμότητας, ακαδημαϊκότητας. Εμποδίζουν με το «έτσι θέλω», αυτοί οι ελάχιστοι νοσταλγοί των σοβιέτ και του πληβειακού Χίτλερ ταυτόχρονα, να γίνουν οι εκλογές στα πανεπιστήμια όπως προβλέπει ο νέος νόμος που ψηφίστηκε με πλειοψηφία 250 βουλευτών. Ας ξεχάσουμε όμως τον νόμο, ας υποθέσουμε ότι είναι για πέταμα – δεν θα έπρεπε να ερωτηθούν οι συνάδελφοί τους, διδάσκοντες και φοιτητές, αν πρέπει να εφαρμοστεί, αν πρέπει να γίνουν εκλογές για την ανάδειξη των Συμβουλίων Διοίκησης;

Μαζεύονται σε κάθε πανεπιστήμιο καμιά δεκαριά συνεταιρεί και υποχέτρια πρυτάνεων ή επίδοξων πρυτάνεων που δεν θέλουν να χάσουν το δικαίωμα να διαχειρίζονται τα ιδρύματα σαν να είναι οικογενειακά πλυσταριά, ψηφίζουν μεταξύ τους ότι είναι κατά των εκλογών – και τις εμποδίζουν να γίνουν. Αλλά ούτε τα προσχίζαζαν δεν τηρούν: στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας έστειλαν αποσπάσματα ταγματαλητών να εμποδίσουν τις εκλογές σε σχολές όπου δεν υπήρχαν ούτε καν αυτές οι λίγες δεκάδες για να ασκήσουν τη φασιστική βία.

Και αυτοί είναι τέτοιοι που είναι, κουτσαβάκηδες που έχουν επιβιώσει επαγγελματικά στο Πανεπιστήμιο πουλώντας κομματική προστασία στους πρυτάνεις που παριστάνουν τις παρθένες, «δεν μπορούν να ελέγξουν την κατάσταση» ισχυρίζονται. Η σιωπηρή πλειοψηφία των καθηγητών πώς ανέχεται αυτή την κατάσταση; Το υπουργείο Παιδείας πώς την ανέχεται; Αν κάθε μικρή ομάδα στα δικαστήρια, στις εφορίες, στα σχολεία, στους δήμους, έχει δικαίωμα να επιβάλλει με τη βία τη θέλησή της, τι έχει μείνει από αυτό που ονομάζουμε δημοκρατία στη χώρα μας; Τι θα γίνει με αυτές τις βάρβαρες μειοψηφίες; Ως τότε θα τις κανακεύουν και θα τις στηρίζουν κόμματα που δηλώνουν ότι είναι κοινοβουλευτικά;

Πεισματικά αισιόδοξος

● Εκτός και αν αποδεχθούμε ότι τέτοια πανεπιστήμια μας αξίζουν, τόποι ετισθελισμού και βιαιότητας. Οπου όμως γίνονται στα γρήγορα εξετάσεις για να πάρουν «το χαρτί» οι φοιτητές και με ακόμη μεγαλύτερη ταχύτητα, νετρίνου ή φωτονίου, οι διαδικασίες για τις προαγωγές των διδασκόντων – μόνο αυτά τηρούνται από τον νόμο.

● «Μη συγχύζεσαι· αυτά τα κάνουν γιατί βλέπουν ότι περνά η κρίση, εξομαλύνεται η κατάσταση» και προσπαθούν να την ανωμαλέψουν πάλι» μου είπε ο

ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ στα πανεπιστήμια, κάποια στιγμή η άνοιξη θα έρθει

Εμμανουήλ Γλυνζώνιος. «Να, η ΕΚΤ δίνει 20 δισεκατομμύρια φρέσκο χρήμα στις ελληνικές τράπεζες· ο πληθωρισμός έχει πέσει στο 1,7%, ο χαμηλότερος της ευρωζώνης· το Δημόσιο είχε περίσσειμα τους δύο πρώτους μήνες του 2012· τα φέσια στην αγορά είναι μικρότερα κατά 15% σε σχέση με πέρυσι· η Fitch αναβάθμισε την Ελλάδα κατά 6 θέσεις στους πίνακές της και θεωρεί την κατάσταση της εκεί στον βυθό «σταθερή»· συλλαμβάνουν κάποιους διεφθαρμένους δημοσίου υπαλλήλους· το ΔΝΤ θα μετάσχει στη διάσωση· συμφωνήθηκαν οι διαδικασίες καταβολής των δανεικών προς την Ελλάδα· ο Ράιχενμπαχ πηγαينوέρχεται, τα επιτόκια δανεισμού Ιταλίας - Ισπανίας έπεσαν και άλλο. Εντάξει, δεν λέω ότι υπάρχει σημαντική βελτίωση της κατάστασης, δεν υπάρχει τουλάχιστον επιδείνωση».

Εντάξει, κάπως έτσι είναι. Θα μας δέρνουν, θα μας δέρνουν, θα μας δέρνουν οι διάφορες βίαιες ομάδες, θα κουρασθούν, θα ιδρώσουν, θα κρυώσουν, θα αρρωστήσουν – θα πεθάνουν. Αλλά, δύο χρόνια τώρα, ούτε κουράστηκαν ούτε ιδρώσαν – ούτε καν το αφτί τους. Δεν υπάρχουν αντισώματα στον ιό του μίσους. Δεν τα έχει καλλιεργήσει η κοινωνία μας. Από τη μόνη μη εξεγερσιακή στύση δεκαετιών έχουμε πάθει πριαπισμό πλέον. Δεν ξέρω πού θα οδηγήσει αυτή η κατάσταση, ημερολόγιό μου.

● Αλλά έχω άδικο να ανησυχώ, ο Τίτος Πατρίκιος έχει δικίο που ρωτήθηκε αν λυπάται για τη σημερινή κατάσταση της χώρας και απάντησε «Τη λύπη ας την αφήσουμε για τις προσωπικές μας υποθέσεις. Για την Ελλάδα παραμένω πεισματικά αισιόδοξος». Και έχει απόλυτη αρμοδιότητα για τέτοιες κρίσεις, αφού το τελευταίο βιβλίο του ονομάζεται «Συγκατοίκηση με το παρόν». Αρα δικίο έχω και εγώ που είμαι αισιόδοξος – λιποψυχώ όμως, δεν έχω το πείσμα που απαιτείται.

Ο Πατρίκιος έχει αποδείξει ότι αποτελεί εξαίρεση στον κανόνα που θέλει να φυραίνει το μυαλό όσο περνούν τα χρόνια – αυτός γίνεται οξυδερκέστερος, σοφότερος, ποιητικότερος· κάποιος μυστηριώδης μηχανισμός πολλαπλασιάζει τους νευρώνες και τις συνάψεις του εγκεφάλου του. Πρέπει να βλέπει εξαιρετικά όνειρα· ρώτησα τον Γλυνζώνιο, «δεν μπορεί να σου πω, κωλύομαι από το επαγγελματικό απόρρητο» μου είπε. Αλλά «έτσι είναι, έτσι είναι» με διαβεβαίωσε η Φωνή στο αριστερό αφτί.

Αλλωστε είναι η μόνη εξήγηση που θα μπορούσε να υπάρχει.

Εργάτες, αγρότες και ποιητές

● Όλα θα πάνε καλύτερα λοιπόν, θα απομονωθούν οι άνθρωποι του μίσους και της βίας – και θα συλληφθούν οι επίδοξοι δολοφόνοι του Καραμανλή του Μικρού που τους εντόπισαν προ τετραετίας πράκτορες των μυστικών υπηρεσιών της Ρωσίας. Ησαν, λέει, σε αποστολή εδώ και έπεσαν πάνω σε άλλους μυστηριώδεις πράκτορες που σχεδίαζαν τη δολοφονία του Μεγάλου Τιμονιέρη του χειριστήριου των βιντεοκέιμς. Τώρα, γιατί ο εισαγγελέας δεν άσκησε δίωξη κατά των ρώσων πρακτόρων που δρούσαν σε ελληνικό έδαφος, αυτό μόνον όποιος διεισδύσει στα τριόβια της ελληνικής ορθόδοξης ψυχής – που σίγουρα δεν εδράζεται στους νευρώνες και στις συνάψεις του εγκεφάλου – θα το ανακαλύψει.

● Επωφεληθήκαμε από την καλοκαιρία αυτών των ημερών να φτιάξουμε τον φράχτη που είχε πέσει – δηλαδή ο Γρηγόρης τον έφτιαξε, εθελοντικά, όλον μόνος του. Τόσο ενθουσιάστηκε όταν άκουσε ότι η Ημέρα της Ποίησης θα εορταστεί στη χώρα μας με διαδήλωση κατά της κρίσης, δηλαδή με κυκλοφοριακή ασφυξία και επείσους ισως ξανά. «Επιτέλους! Οι ποιητές αφήνουν το μολύβι για να σφίξουν το χέρι σε γροθιά» αναφώνησε.

Και μένα μου άρεσε η ιδέα – υπό τον όρο ότι στην επέτειο του Πολυτεχνείου, την 25η Μαρτίου, τις ημέρες που ορίζουν γενική απεργία ΓΣΕΕ -ΑΔΕΔΥ και σε ανάλογες περιστάσεις αντί διαδηλώσεων θα γίνεται ανάγνωση ποιημάτων. Αλλιώς μπορεί απλώς να καταγράφουμε περαιτέρω εξάπλωση της πανούκλας του μίσους.

● Α, μην το ξεχάσω, ίδρυσαν κόμμα ονόματι Κοινωνική Συμφωνία οι Κατσέλη - Καστανίδης. Δεν μας είπαν αν είναι ρε, σι ή λα ύφεση μείζονα – το δεύτερο συνθετικό ενδιαφέρει, πάνω σε αυτόν τον χαβά θα παίξουν τα ορφανά του Γιώργου Παπανδρέου.

● Έχει και το ΠαΣοΚ εκλογές την Κυριακή για την ανάδειξη του Βενιζέλου σε πρόεδρο· στιγμές-στιγμές, όταν ακούω τον Αντώνη Σαμαρά ή όταν σκέφτομαι τι γίνεται στα πανεπιστήμια, μου έρχεται να πάω να ψηφίσω. Αλλά εδώ στη Δράκεια τα γραφεία είναι μισογκρεμισμένο κτίριο, θλιβερό μνημείο της ένδοξης δεκαετίας του 1980. Να κατέβω στον Βόλο; Λίγο μακριά πέφτει, δεν ξέρω αν αξίζει τον κόπο, ημερολόγιό μου.

Διοδωρος Κυψελιώτης

ΥΓΡΑΙΜΜΑΤΟ ΚΙΒΩΤΙΟ

diodorus@tovima.gr

Ο μόνος πρωθυπουργός μετά τη μεταπολίτευση που πέτυχε απόλυτα τους στόχους που είχε θέσει είναι ο κ. Παπαδήμος.

Βασίλειος Παλλήνης

Αφού συγκυβερνούν μια χαρά υπό τον Παπαδήμο, θα έπρεπε να καταξοδευτούμε σε εκλογές προκειμένου να συγκυβερνήσουν μια χαρά και δυο τρομάρες υπό Σαμαρά και Βενιζέλο;

Ο επερωτών Αβαδαίος

Χάθηκαν οι όμορφες πεταλούδες του χιονιού από τη Δρακειά, χιονιάς και αέρας σου έριξαν τον φράχτη. Όμως εσύ είσαι χαρούμενος για το PSI και το Ψ, όπως τα έφτιαξε ο Σόιμπλε. Εμάς όμως όλο τον τελευταίο καιρό μας βασάνισες με αυτά τα PSI-Ψ. Καιρός η τριμελής παρέα της πρέφας να λύσει χαρτοπαικτικά προβλήματα, δύσκολα όσο το Ψ και τα σχετικά χ, ψ, ω, της άλγεβρας, για να σου θυμίσω τα μαθητικά χρόνια. Η πρέφα είναι παιχνίδι δύσκολο, χρειάζεται μαθηματική σκέψη.

Βυζικιώτης, @yahoo.gr

Όταν ρώτησα τον υδραυλικό μου γιατί τρύπησε το καλοριφέρ γεμίζοντας το σαλόνι του σπιτιού βρώμικα νερά, μου απάντησε ότι το υλικό κατασκευής τα τελευταία χρόνια δεν είναι ίδιας ποιότητας, αφού λόγω της μεγάλης ζήτησης έχουμε προχωρήσει σε ανακύκλωση παλαιότερων μετάλλων με αποτέλεσμα τη μείωση της ποιότητας. Μήπως και οι διαχειριστές του προϊόντος-κόμματος ΠαΣοΚ πρέπει να προβληματισθούν; Πώς μπορούν να πείσουν ότι με τα παλαιά-φθαρμένα υλικά (να παρελαύνουν εκνευριστικά από τα κανάλια) θα προχωρήσουν μπροστά; Αλλωστε έχουν και το πρόσφατο παράδειγμα του ΓΑΠ (= γενόσημο Ανδρέα Παπανδρέου) προς σκέψη.

ο εκ Ξάνθης 8

«Το δημοψήφισμα μου στοίχισε την πρωθυπουργία και μετανιώνω που δεν το πρότεινα νωρίτερα» είπε ο ΓΑΠ απευθυνόμενος στους παρι-

σταμένους της συνδιάσκεψης του ΠαΣοΚ. Τουτέστιν: ήθελε να αυτομολήσει χρονικά πιο νωρίς. Φαίνεται ότι είναι βαριά η καλογερική η πρωθυπουργία. Αν μάλιστα λάβουμε υπόψη ότι και ο μικρο-Κώστας την κοπάνησε πριν δυο-τρία χρόνια, καταλήγουμε στο συμπέρασμα: οι απόγονοι είναι... σιαμαίοι

Γ. Κ., @otenet.gr

ΥΓ.: Αγαπητέ Αβαδαίε, παλαιέ και επερωτώνα. Στο ερώτημά σου «γιατί δεν βουλιάζουμε αφού δεν αλλάζουμε», η απάντηση είναι απλή και μοναδική: είμαστε φελλοί – και αυτοί πάντα επιπλέουν.

Την περασμένη Κυριακή παρουσιάστηκε στο Hilton το νέο κόμμα του Θ. Τζήμερου «Δημιουργία Ξανά», με τη συμμετοχή, παρ'ακαλώ, 900 πολιτών. Ισως και να μου διαφεύγει κάτι, αλλά ούτε είδα ούτε άκουσα τίποτα από τα μέσα. Αντ'αυτού ασχολούνται (προκλητικά) με την ανύπαρκτη υποψηφιότητα Παπουτσή, αν θα κάνει κόμμα η Κατέλη και λοιποί, ενώ παρέθεσαν και πλούσιο ρεπορτάζ στον Καμμένο – μία από τα ίδια δηλαδή. Αγαπητέ μου Διόδωρε, με ζώνουν μαύρα φίδια και ανησυχώ βαθύτατα για αυτό το πολιτικό κουκούλωμα. Μήπως να κλείσουμε τις τηλεοράσεις, να κόψουμε τις εφημερίδες και να ψαχτούμε περισσότερο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Εκεί τουλάχιστον ακόμη δεν μπορούν να βάλουν κουκούλα.

Παντελεήμων, Μήλου

Αμεση και συντριπτική η απάντηση Σαμαρά στην επίκληση της Παναγίας από τον Π. Καμμένο. Επιστράτευσε αμέσως τον ίδιο τον Θεό και όπως λέει και το γνωστό ανέκδοτο «με τη βοήθεια του Θεού θα... αντιμετωπίσουμε την Παναγία τους».

Δημήτριος Τσεχιάς

ΥΓ.: Δεν είναι όλα μαύρα. Υπάρχει ελπίς. Ανακοινώθηκε επισήμως η συνεργασία, έπειτα από 36 χρόνια, του ΚΚΕ (μ-λ) με το Μ-Λ ΚΚΕ. Θα σταματήσουν να τρίζουν και τα κόκαλα της χήρας του Μάο...

Ο ΚΥΡ

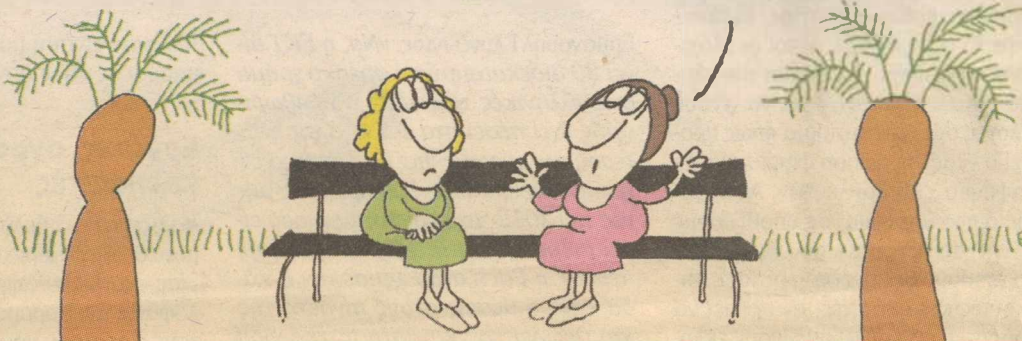
ΣΑΤΙΡΙΖΕΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

ΤΟ ΒΗΜΑ
ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΜΑΡΤΙΟΥ 2012

«ΑΛΛΑΓΗ» No 2! Αρχίζουμε...

Ο Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΗΤΑΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Ο ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ! ΕΙΠΑΜΕ ΦΤΟΧΟΜΑΝΑ... ΑΛΛΑ ΟΧΙ ΚΑΙ ΤΟΣΟ!

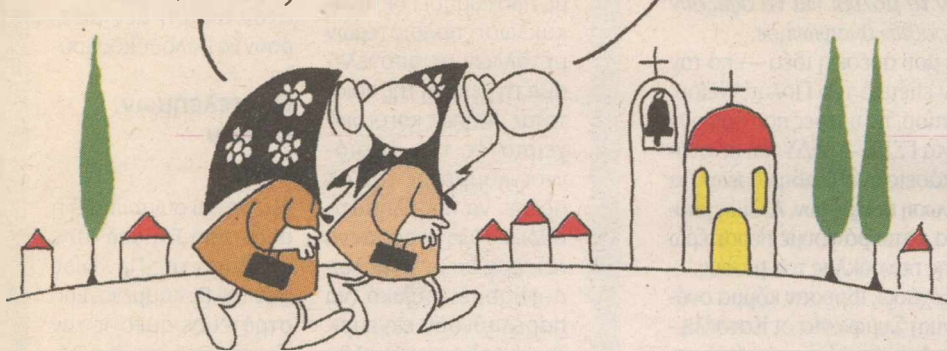

ΕΓΩ ΕΝΑ ΠΡΑΓΜΑ ΚΑΤΑΛΑΒΑ!
ΟΤΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΠΑΡΑΓΕΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ
ΑΠ' ΟΣΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΙ...

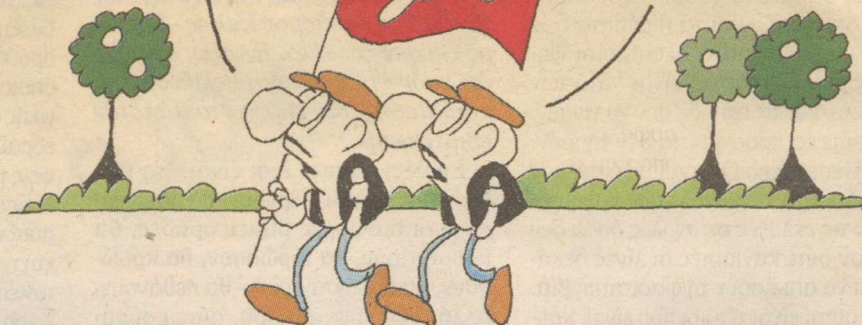
ΜΕΤΑΞΥ
ΣΑΜΑΡΑ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ
ΤΙ ΠΡΟΤΙΜΑΣ;

ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟ

ΣΥΝΤΡΟΦΕ
ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΝΟΥΜΕ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ;

ΟΤΑΝ
ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΝ
ΟΙ ΜΕΣΑΖΟΝΤΕΣ

ΕΙΜΑΙ Ο ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ!
ΠΡΟΣΕΞΕ ΜΗΝ ΠΕΙΣ ΠΑΛΙ ΚΑΜΙΑ ΜΑΛΑΚΙΑ...
ΚΑΙ ΞΑΝΑΒΓΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ...

ΕΣΕΙΣ ΠΟΙΟΝ ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ; ΤΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ Ή ΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ;
ΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Ή ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ; ΕΤΣΙ ΘΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΤΕ
ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΤΑΞΥ ΕΝΟΣ ΓΗΗΣΙΟΥ ΦΑΡΜΑΚΟΥ ΚΑΙ ΕΝΟΣ ΓΕΝΟΣΗΜΟΥ

Εφυγε ο Γιώργος!

Κινδυνεύουν με Βατερλό

Οι εκλογές, η ατζέντα και οι κάλπες της απόλυτης απροσδιοριστίας

Αν όλα εξελιχθούν ομαλά, ο ελληνικός λαός θα κληθεί να ψηφίσει σε σαράντα, το πολύ σαράντα πέντε ημέρες από σήμερα. Και θα κληθεί στην πρώτη εκλογική ανμέτρηση μετά τη μεταπολίτευση για την οποία δεν μπορεί να υπάρξει κανένα ασφαλές προγνωστικό. Κοινώς, όποιος υποστηρίζει ότι διακρίνει σήμερα τι θα βγάλει η κάλπη κοροϊδεύει την κοινωνία. Ο λόγος είναι ένας και ουσιαστικός.

Η δραματική οικονομική κρίση έχει προκαλέσει πρωτοφανή σύγχυση και έχει ενεργοποιήσει καινοφανείς αντιδράσεις και ανακατατάξεις στην ελληνική κοινωνία. Οι περισσότερες εκτιμήσεις συμφωνούν ότι η τελική εικόνα θα ξεδιαλύνει μόνο πίσω από το παραβάν και μόνο πάνω από την κάλπη.

Σε αυτές τις συνθήκες το επάγγελμα του δημοσκοπού εξελίσσεται σε άσκηση υψηλής επικινδυνότητας. Και γι' αυτοί οι ειδικοί συνιστούν ήδη να διαβάσουμε τις δημοσκοπήσεις που κυκλοφορούν με τη μέγιστη δυνατή συγκράτηση και επιφύλαξη.

Ακόμη κι έτσι, όμως, υπάρχουν ορισμένες σταθερές τις οποίες ούτε η πιο απρόβλεπτη εκλογική ανμέτρηση μπορεί να παρακάμψει.

Σταθερά πρώτη: *το διακύβευμα των εκλογών*. Ή, για να το πω σε απλά ελληνικά, σε ποιο ερώτημα θα απαντήσουν οι Έλληνες με την ψήφο τους.

Αν το ερώτημα είναι η οικονομία και το μνημόνιο (πρώτο ή δεύτερο, αδιάφορο...), τότε τα δύο μεγαλύτερα κόμματα κινδυνεύουν να υποστούν συντριβή, έστω κι αν το ΠαΣοΚ συντριβεί περισσότερο.

Αν, όμως, το βασικό ερώτημα που θα επικρατήσει είναι η σταθερότητα της χώρας και η ευρωπαϊκή πορεία της, τότε η ΝΔ και το ΠαΣοΚ θα βρεθούν από κοινού σε πλεονεκτική θέση.

Σταθερά δεύτερη, λοιπόν: *η ατζέντα των εκλογών*. Ή, για να το πω κι αυτό σε απλά ελληνικά, για ποιο πράγμα θα συζητήσουμε κατά την προεκλογική περίοδο.

Εδώ όλες οι δημοσκοπήσεις γίνονται πιο σαφείς και δείχνουν έναν λαό αφάνταστα ταλαιπωρημένο, ο οποίος κινείται σταθερά ανάμεσα σε δύο αντίθετους πόλους συναισθημάτων: *από τη μία πλευρά ένας πόλος φόβου και ανασφάλειας, από την άλλη ένας πόλος οργής και απόρριψης*.

Είναι προφανές, νομίζω, ποιον ευνοεί η μία ή η άλλη εκδοχή της εκλογικής ατζέντας.

Σταθερά τρίτη, συνεπώς: *ποιος θα θέσει την ατζέντα*. Ή,

για να επιστρατεύσω πάλι τα απλά μου ελληνικά, ποιος θα διαμορφώσει το κλίμα των εκλογών.

Εδώ δεν μπορούν να υπάρχουν αυταπάτες: *το ΠαΣοΚ και η ΝΔ βρίσκονται σε καταφανώς μειονεκτική θέση*.

Οχι μόνο αριθμητικά, αφού η ενότητα των δύο παρατάξεων έχει ουσιαστικά καταλυθεί και μια πανοπερμία κομμάτων διεκδικεί πλέον τους ψηφοφόρους τους.

Αλλά και πολιτικά. Ως τώρα οικοδομούσαν τη συσπείρωσή τους στην αντιπαράθεσή τους. Τώρα θα είναι δυσκολότερο αφού στα βασικά ζητήματα της οικονομικής πολιτικής τους είναι δύσκολο να διαφοροποιηθούν, ακόμη λιγότερο να αντιπαρεταθούν.

Με άλλα λόγια, οδηγούμαστε στις πιο «διαφορετικές» εκλογές μετά τη μεταπολίτευση – σε κάλπες μιας απόλυτης απροσδιοριστίας! Στις οποίες, όμως, τα δύο μεγάλα κόμματα κινδυνεύουν να υποστούν πραγματικό Βατερλό αν δεν βρουν (και σύντομα...) έναν τρόπο να προσδιορίσουν την ατζέντα της συζήτησης.

Ως τώρα το κατάφερναν σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις. Κουτσά στραβά. Πότε ο ένας, πότε ο άλλος, πότε από κοινού. Αυτή τη φορά, όμως, δεν θα είναι καθόλου εύκολο: *η κοινωνία έχει αυτονομηθεί από τους παραδοσιακούς μηχανισμούς διαμεσολάβησης*.

Ακόμη περισσότερο που για να το πετύχουν θα χρειαστεί να επιστρατεύσουν κάτι πολύ πιο συναρπαστικό από το τρέχον ισχύον ρεπερτόριό τους.

Υποψιάζομαι, ας πούμε, ότι «*η αυτοδυναμία*» που εμπορεύεται η ΝΔ δεν συνεπαίρνει επί της ουσίας κανέναν έξω από τη Συγγρού και ότι «*η σωτηρία της χώρας*» που επικαλείται το ΠαΣοΚ προκαλεί περισσότερο καγχασμό από χειροκροτήματα.

Με άλλα λόγια, και οι μεν και οι δε πρέπει να βρουν κάτι πειστικό να αφηγηθούν σε ένα ιδιαίτερα ταραγμένο, αποσταθεροποιημένο και δύσπιστο εκλογικό σώμα.

Κάτι σίγουρα πιο αληθινό και πιο πειστικό από τη ρητορική του «*μονοδρόμου*» και από τα διλήμματα των δανειστών. Και να το βρουν επείγοντως...

Διότι, αν πιστεύουν ότι μπορούν να πάνε σε εκλογές λέγοντας στους ψηφοφόρους πως ό,τι έπαθαν χρειαζόταν να το πάθουν και πως ό,τι θα πάθουν δεν είναι παρά η φυσιολογική εξέλιξη όσων ήδη έπαθαν, τότε δεν χρειάζεται καν να ξοδέψουν λεφτά για την προεκλογική εκστρατεία.

Ας τα δώσουν στους φτωχούς να πιάσουν και τόπο...

«Προσεχώς Βούλγαροι!»

Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα, η αντίστοιχη έκθεση του ΔΝΤ, αλλά και οι πρόσφατες δηλώσεις του κ. Χ. Ράιχενμπαχ υποστηρίζουν ακριβώς το ίδιο εφιαλτικό σενάριο: *Οτι για να ανακτήσει τη χαμένη ανταγωνιστικότητά της η Ελλάδα οφείλει να φθηνώνει και να φτωχύνει τόσο ώστε να φτάσει στα επίπεδα των γειτονικών της χωρών*.

Κοινώς, η Ελλάδα πρέπει να γίνει Βουλγαρία!

Δεν ξέρω πόσοι βρίσκουν αυτή την προοπτική θελκτική ή υποχρεωτική. Πόσοι δηλαδή συμμερίζονται το κοστουμάκι που μας έραψαν οι εταίροι μας και το οποίο αναλαμβάνει να υλοποιήσει η νέα δανειακή σύμβαση.

Ξέρω όμως ότι δεν έχω ακούσει κανένα από τα μεγάλα κόμματα εξουσίας να το ανηκρούει ρητά, πειστικά και αποφασιστικά.

Το φαινόμενο δεν είναι καινούργιο. Από την αρχή της κρίσης ουδέποτε υπήρξε «*ελληνικό σχέδιο*» για την αντιμετώπισή της.

Αντιθέτως, τόσο η μονοκομματική κυβέρνηση Παπανδρέου όσο και η δικομματική κυβέρνηση Παπαδήμου διαπραγματεύονταν διαρκώς με την πλάτη στον τοίχο τα σχέδια που εκπονούνταν για λογαριασμό μας οι δανειστές.

Ετσι υποχρεώθηκαν να συζητούν στη βάση του πλαισίου που έθεταν οι άλλοι, με τη λογική των άλλων και με τις επιλογές ή τους εκβιασμούς των άλλων.

Επί της ουσίας, δεν είχαν τίποτε να αντιπείνουν. Αλλά κι αν είχαν, στερούνταν την αξιοπιστία για να το επιβάλουν.

Εκ των πραγμάτων λοιπόν κατασκεύασαν έναν μονόδρομο, από τον οποίο απεδείχθη σχεδόν αδύνατον να απομακρυνθούν. Τον μονόδρομο που οδηγεί στη Βουλγαρία.

Γιατί τα λέω αυτά; Ρίξτε μια ματιά στις δημοσκοπήσεις. Ο κατακερματισμός του πολιτικού συστήματος δεν είναι παρά η καταγραφή αυτής της αδυναμίας.

Διότι το αυτονόητο είναι ότι ο μέσος Έλληνας δεν θέλει η χώρα του να γίνει Βουλγαρία ούτε Ρουμανία – μπορεί να μην ξέρει πώς θα το αποφύγει, αλλά σίγουρα δεν το θέλει.

Τα δύο μεγάλα κόμματα όμως έχουν παραχωρήσει τη διαχείριση του αυτονόητου στα άκρα. Με αποτέλεσμα κάτι που θα μπορούσε να διατυπωθεί ως εθνικό σχέδιο να κυκλοφορεί απλώς ως πείσμα ή φασαρία.

Ειλικρινά περιμένω τώρα να δω το σχέδιο που θα θέσουν το ΠαΣοΚ και η ΝΔ στην έγκριση των ψηφοφόρων.

Αν θέλουν να αυτοκτονήσουν (κι εμείς μαζί τους...) μπορούν να υποσχεθούν ότι θα γίνουμε «*προσεχώς Βούλγαροι!*» και να μετατραπούν σε χορηγούς του Τσίπρα και του Καμμένου.

Αν θέλουν να σωθούν (κι εμείς μαζί τους...) χρειάζεται να παρουσιάσουν μια άλλη προοπτική και να ετοιμάσουν ένα διαφορετικό κοστουμάκι από αυτό που μας ράβουν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΝΤ.

Αλλά τρίτος δρόμος δεν υπάρχει.

Τόσο η μονοκομματική κυβέρνηση Παπανδρέου όσο και η δικομματική κυβέρνηση Παπαδήμου διαπραγματεύονταν διαρκώς με την πλάτη στον τοίχο τα σχέδια που εκπονούνταν για λογαριασμό μας οι δανειστές

Πώς γίνεται ο κ. Ευ. Βενιζέλος να ομιλεί την αγγλική με προφορά ελαφρώς... ελληνική και πάντως όχι με την άνεση του προηγούμενου αρχηγού; Πράκτοράς μου με ενημερώνει ότι ο πατέρας του νέου αρχηγού του ΠαΣοΚ δικηγόρος κ. Βασίλειος Βενιζέλος έχει αποκαλύψει σε συνομιλητές του ότι ο ίδιος κατεύθυνε τον Βαγγέλη προς την εκμάθηση της γαλλικής και μόνο αργότερα του επέτρεψε να μάθει αγγλικά. Ο λόγος ήταν ότι εκτιμούσε πως αν μάθαινε πρώτα τα αγγλικά θα ήταν πολύ πιθανό να μεταβεί για σπουδές στις Ηνωμένες Πολιτείες και στη συνέχεια ήταν σχεδόν βέβαιο ότι οι Αμερικανοί, μόλις διαπίστωναν τις δυνατότητές του, θα τον κρατούσαν εκεί με δελεαστικές προτάσεις επαγγελματικής ανέλιξης.

Ενώ με τα γαλλικά είχε περισσότερες πιθανότητες να κάνει μεταπτυχιακά στην Ευρώπη (όπως και έκανε στο Παρίσι) και να επιστρέψει στην Ελλάδα. Κατά συνέπεια, κάποιος θα έλεγε ότι οι δελφίνοι του ΠαΣοΚ που θα χειροκροτήσουν τη σημερινή στέψη του Ευάγγελου θα πρέπει να γνωρίζουν ότι οφείλουν τη χαρά στην ευρηματικότητα του πατέρα του νέου αρχηγού τους. Κάποιοι άλλοι θα έλεγε ότι ο πατήρ Βενιζέλος έχει ένα κοινό με τον Ανδρέα Παπανδρέου. Είναι και οι δύο ευεργέτες των ΗΠΑ αφού φρόντισαν οι γιοι τους να εργαστούν χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από την Ουάσιγκτον...

«Επιστροφή των βρικόλακων» χαρακτηρίζουν στη Νέα Δημοκρατία την «ολική επαναφορά» αρκετών πολιτικών που είχαν οδηγηθεί στην ανακύκλωση τα τελευταία χρόνια. Η αξιωματική αντιπολίτευση θα συμπεριλάβει στα ψηφοδέλτια δεκάδες βρικόλακες, αλλά θα σταθώ σε τρεις που είναι γνωστοί. Κατ' αρχάς ο κ. Σάββας Τσιπουρίδης και ο κ. Γιώργος Συμπλιδής (που έριξε την κυβέρνηση Μητσοτάκη το 1993) θα «τρομοκρατήσουν» και οι δύο το Κιλκίς. Ο κ. Συμπλιδής, παλαιός και πιστός φίλος του προέδρου της ΝΔ, διατυμπάνιζε το τελευταίο διάστημα ότι θα είναι υποψήφιος. Στη νομαρχιακή επιτροπή πάντως δεν κατέθεσε αίτηση και λέγεται ότι την απέστειλε απευθείας στα κεντρικά γραφεία του κόμματος. Ο τρίτος των «βρικόλακων» είναι ο κ. Αδάμ Ρεγκούζας στη Θεσσαλονίκη. Και οι τρεις δεν «δαγκώνουν», αλλά ελπίζουν ότι θα ψηφιστούν «δαγκωτό».

«Είναι κάποιες στιγμές που θέλεις να αναπνεύσεις και δεν διαθέτεις αέρα. Θέλεις να τραγουδήσεις και δεν βγαίνει ήχος. Θέλεις να φωνάξεις και δεν έχεις φωνή». Η φράση αυτή ανήκει στον

κ. Κ. Σκανδαλίδη και μάλλον εκφράζει πολλούς αυτό το Σαββατοκύριακο – τον καθένα για διαφορετικούς, προσωπικούς λόγους. Η φράση υπάρχει στο οπισθόφυλλο του βιβλίου του πολιτικού με τίτλο «Οι Έλληνες: Τετράδια Πατριδογνωσίας». Η παρουσίαση του βιβλίου θα γίνει την Τετάρτη στις 7 το απόγευμα από τον υπουργό Παιδείας κ. Γ. Μπαμινιώτη, τον συγγραφέα κ. Β. Βασιλικό και τον κριτικό θεάτρου και συγγραφέα κ. Κ. Γεωργουσόπουλο στον Πολυχώρο «Αθηναίς». Είμαι βέβαιος ότι τόσο από τους εν λόγω όσο και από τον κ. Σκανδαλίδη «θα βγει ήχος» ακόμη και αν δεν θέλουν να τραγουδήσουν.

Κάθε αρχηγός του ΠαΣοΚ χρειάζεται τον... Τσολιά του. Συνεργάτης μου διέκρινε τον κ. Γιώργο Τσολιά, βετεράνο του τομέα κινητοποιήσεων, να ακολουθεί σε απόσταση πέντε εκατοστών και με απαστράπτον χαμόγελο τον κ. Ευ. Βενιζέλο και θυμήθηκε ότι τα τελευταία 25 χρόνια υπάρχουν αντίστοιχες φωτογραφίες του κ. Τσολιά με όλους τους αρχηγούς του ΠαΣοΚ. Προφανώς ο κ. Τσολιάς συμβολίζει τη συνέχεια της παράταξης και τη δι-

αχρονικότητα των σοσιαλιστικών αξιών.

Να μειωθεί ο μισθός των βουλευτών στα 2.500 ευρώ και η διαφορά να δοθεί στους πιλότους της Πολεμικής Αεροπορίας πρότεινε ο κ. Πέτρος Ευθυμίου. Ο λόγος είναι η εκτίμηση του κ. Ευθυμίου πως όταν αλλάζει ο ενεργειακός χάρτης του Αιγαίου, αποκλείεται να μην επιχειρηθεί η αλλαγή των γεωπολιτικών ισορροπιών με αποτέλεσμα οι υπάμενοι να αποκτήσουν... φόρτο εργασίας (ελπίζεται μόνο για ειρηνικές αναχατίσεις...). Κανένας βουλευτής δεν είπε ότι η πρόταση είναι κακή, αλλά δεν βλέπω προθυμία να υιοθετηθεί, ούτε από το ΠαΣοΚ ούτε από το Κοινοβούλιο...

Συνεργάτης μου «συνέλαβε» την κυρία Βάσω Παπανδρέου να συντρώγει με τον κ. Ζακ Ντελέρ σε εστιατόριο του Παρισιού. Θυμίζω ότι η Βάσω ήταν επίτροπος Κοινωνικών Υποθέσεων και Απασχόλησης (1989-1993) στην Επιτροπή Ντελέρ. Ο συνεργάτης μου ασφαλώς έστησε αφτί και

άκουσε τον κ. Ντελέρ, ο οποίος γνώριζε για τις διαγραφές στο ΠαΣοΚ, να μην έχει πολλές αυταπάτες για το ευρώ. Ο Γάλλος έλεγε στη Βάσω ότι αν δεν αλλάξει πολιτική η ευρωζώνη, αν δηλαδή δεν θεσμοθετηθεί έστω το ευρωομόλογο ανάπτυξης, τότε έχει λίγες πιθανότητες να αποφύγει τη διάλυση. Δεν έλειψαν και τα «καρφιά» στην Επιτροπή Μπαρόζο, αφού όπως είπε, η Επιτροπή δεν ασκεί τον ρόλο που της αναλογεί με αποτέλεσμα η Γερμανία να κάνει ό,τι θέλει.

Οι περισσότεροι στενοί συνεργάτες του κ. Αντ. Σαμαρά φιλοδοξούν να εκλεγούν στη Βουλή. Ο κ. Χρ. Λαζαρίδης δεν χρειάστηκε να καταθέσει αίτηση, διότι θα συμπεριληφθεί στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας. Το ίδιο αναμένεται να ισχύσει και για τον κ. Ι. Μιχελάκη (εκτός αν την τελευταία στιγμή του ζητήσει ο πρόεδρος να είναι υποψήφιος στη Β' Αθηνών). Στην πρώτη θέση του ψηφοδελτίου Επικρατείας πιθανολογείται ότι θα τοποθετηθεί ο αντιπρόεδρος και υπουργός Εξωτερικών κ. Στ. Δήμας (ενώ ο υιός του κ. Χρ. Δήμας κατέθεσε αίτηση για να είναι υποψήφιος στην Κορινθία).

Ο κ. Κ. Καραμανλής θεωρεί ότι η στήριξη στον κ. Αντ. Σαμαρά είναι επιβεβλημένη και δεν θέλει παρατράγουδα από τους «καραμανλικούς». Κατά συνέπεια δεν εκπλήσσομαι που «την έπεσε» στον κ. Γ. Βλάχο επειδή ο βουλευτής υπολοίπου Αττικής δεν ψήφισε το μνημόνιο και δι-εγράφη από την ΚΟ της ΝΔ. Η ιστορία έχει ως εξής: προ ημερών συγκεντρώθηκαν σε ταβέρνα vintage οννεδίτες της δεκαετίας του '70 – μεταξύ των οποίων και ο κ. Βαγγέλης Μείμαρ-κης και συζητούσαν επί ώρες. Εκεί ήταν και ο κ. Βλάχος. «Δεν είναι ώρα για τέτοια» του είπε ο κ. Καραμανλής αναφερόμενος στην αποκοτιά με το μνημόνιο. «Μια ζωή μέσα στη διαφωνία και στη ρήξη είσαι». Σημειώνω ότι οι κκ. Καραμανλής και Βλάχος είναι φίλοι 35 χρόνια και μεταξύ τους λέγονται και «χειρότερα» με δεδομένους τους λεπτούς τρόπους και την... ακαδημα-

ϊκή γλώσσα του πρώην πρωθυπουργού. Με την ευκαιρία αυτή θα ήθελα να πω ότι ο κ. Καραμανλής συναντά συνεχώς στελέχη από νωρίς το πρωί ως το μεσημέρι στο γραφείο του ενώ διοργανώνονται εσχάτως και λογής γεύματα και δείπνα. Ελέγχθη ότι σε ένα από αυτά ο πρώην πρωθυπουργός είπε ότι είναι και αυτός ομολογιούχος του Ελληνικού Δημοσίου που υπέστη «κούρεμα». Σύμφωνα με τη σχετική διήγηση ο κ. Καραμανλής διέθετε ομόλογα αξίας 300.000 ευρώ, τα οποία τώρα αξίζουν 141.000 και έχουν μικρότερο επιτόκιο και μεγαλύτερη διάρκεια αποπληρωμής. Η πληροφορία αυτή, βεβαίως, καθιστά τον κ. Καραμανλή κάπως περισσότερο συμπαθή στους αντιπάλους του, αφού δείχνει ότι έπεσε και ο ίδιος θύμα των λόγων του και επένδυσε στον εαυτό του ως διαχειριστή της ελληνικής οικονομίας...

Ο εξ απορρήτων του κ. Σαμαρά κ. Δ. Σταμάτης (εκ Θεσσαλονίκης) δεν θα συμμετάσχει στο ψηφοδέλτιο, αλλά προεξοφλείται ότι σε περίπτωση που ο κ. Σαμαράς αναλάβει την πρωθυπουργία θα αναλάβει ρόλο κλειδί στο Μέγαρο Μαξίμου. Οι υπόλοιποι συνεργάτες θα δοκιμάσουν την τύχη τους: Ο κ. Ακης Γεροντόπουλος, από τους πιο παλαιούς φίλους του κ. Σαμαρά, θα είναι υποψήφιος στον Εβρο. Ο κ. Διονύσης Σταμενίτης στην Πέλλα. Ο γραμματέας του κόμματος κ. Ανδρέας Λυκουρεντζός στην Αρκαδία. Ο διπλωματικός σύμβουλος του προέδρου της ΝΔ κ. Ανδρέας Ψυχάρης στην Α' Αθηνών.

Μαθαίνω ότι ο κ. Αλέξης Τσίπρας πρότεινε στον κ. Νίκο Κωνσταντόπουλο να τεθεί επικεφαλής του ψηφοδελτίου Επικρατείας του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά ο πρώην πρόεδρος του Συνασπισμού, παρά το γεγονός ότι το σκέφτηκε, αφού η πρόταση είναι τιμητική και σαφώς πιστεύει ότι οφείλει να στρατευθεί, όπως δήλωσε στην πρόσφατη συνέντευξή του στο «Βήμα της Κυριακής», τελικώς αποφάσισε να μη συμμετάσχει στις προσεχείς εκλογές. Ενδεχομένως έπαιξε ρόλο το γεγονός ότι η θυγατέρα του, η δικηγόρος κυρία Ζωή Κωνσταντοπούλου, θα είναι υποψήφια με τον ΣΥΡΙΖΑ στην Α' Αθηνών.

Η κυρία Κωνσταντοπούλου είναι συνομήλικη με τον Αλέξη και έχει αναλάβει νομικές υποθέσεις του. Την προηγούμενη εβδομάδα κατέθεσε την αγωγή κατά της «Bild», προ εβδομάδων χειρίστηκε την καταγγελία για τα μυστικά κονδύλια του ΥΠΕΞ και προ καιρού την υπεράσπιση για τη μήνυση του κ. Α. Βγενόπουλου κατά του προέδρου της ΚΟ του ΣΥΡΙΖΑ. Με τόση φασαρία που κάνει και με τόσες αντιπαραθέσεις που εμπνέει ο κ. Τσίπρας προφανώς θέλει η δικηγόρος του να βρίσκεται διαρκώς στη Βουλή για να σκαρώνουν αυτομάτως είτε αγωγές είτε γραμμές υπεράσπισης.

Μπορεί πολλοί να ψέγουν την κυρία Φώφη Γεννηματά για τη μοναδική ικανότητά της να περνά «απαράτηρητη» στην κυβέρνηση, αλλά πληροφοριοδότης μου με διαβεβαιώνει ότι η αναπληρώτρια υπουργός Εσωτερικών έκανε μια εξαίρεση εσχάτως και διέσωσε τη «Βοήθεια στο Σπίτι». Πρόκειται για το πρόγραμμα παροχής βοήθειας σε ηλικιωμένους στο σπίτι τους το οποίο ελέγχεται από τους δήμους, αλλά χρηματοδοτείται από το κράτος. Το πρόγραμμα κινδύνευσε λόγω των τεράστιων περικοπών στις δαπάνες, αλλά η Φώφη και ο υπουργός κ. Τάσος Γιαννίτσης βρήκαν τρόπο να συνεχιστεί η χρηματοδότηση με εσωτερική μετακίνηση πόρων. Δυστυχώς ακόμη αντίστοιχες πρωτοβουλίες δεν θα ήταν κακές...